

Právní režim ochrany přírody a krajiny, půdy a lesa

JUDr. Jana Tkáčiková,
PhD.

Ochrana přírody a krajiny - prameny právní úpravy -

- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
– lex specialis ve vztahu k zákonu o lesích, o ochraně ZPF, o vodách, o myslivosti, o rybářství, o územním plánování, o využívání nerostného bohatství
- Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- Zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy
- Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Cíl právní úpravy

- Zajištění péče o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny.

Kategorizace ochrany

- Společné prostředky ochrany
- Obecná ochrana
 - územní
 - druhová
- Zvláštní ochrana
 - územní
 - druhová

Společné prostředky ochrany

- Omezení a zákaz činností – ochrana přírody a krajiny je veřejným zájmem
- Opatření ke zlepšování přírodního prostředí
- Přístup do krajiny
- Vstup na cizí pozemky při plnění úkolů na úseku OPK
- Právo na informace a účast veřejnosti
- Povinnosti investorů - přírodovědný průzkum a biologické hodnocení

Obecná ochrana - územní

- Územní systémy ekologické stability - vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu
- Významné krajinné prvky - ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability
 - vznik ze zákona nebo registrací
- Krajinný ráz - přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti
- Přechodně chráněné plochy s dočasným nebo nepředvídaným výskytem významných rostlinných nebo živočišných druhů, nerostů nebo paleontologických nálezů

Obecná ochrana - druhová

- Ochrana rostlin a živočichů před zničením, poškozováním, sběrem či odchytem
- Ochrana volně žijících ptáků
- Ochrana dřevin rostoucích mimo les
- Ochrana a využití jeskyní
- Ochrana paleontologických nálezů

Zvláštní ochrana - územní

- Zvláště chráněná území - přírodovědecky či esteticky velmi významná
 - velkoplošná
 - národní parky
 - chráněné krajinné oblasti
 - maloplošná
 - národní přírodní rezervace
 - přírodní rezervace
 - národní přírodní památky
 - přírodní památky

Společné prostředky ochrany zvláště chráněných území

- Základní a bližší ochranné podmínky
- Ochranná pásma před rušivými vlivy z okolí
- Plány péče o ZCHÚ - odborný a koncepční dokument
- Smluvní ochrana
- Postup při vyhlašování ZCHÚ
- Výjimky ze základních ochranných podmínek ZCHÚ
- Závazné stanovisko k některým činnostem dle stavebního zákona

NATURA 2000

- celistvá evropská soustava území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat přírodní stanoviště a stanoviště druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit
- Evropsky významné lokality
 - vytvoření národního seznamu
 - předběžná ochrana
 - ochrana smluvní nebo v rámci ZCHÚ
- Ptačí oblasti
 - vymezení v nařízení vlády
 - smlouva o způsobu hospodaření

Zvláštní ochrana - druhová

- Památné stromy
- Zvláště chráněné druhy rostlin
- Zvláště chráněné druhy živočichů
 - kategorizace dle stupně ohrožení
 - kriticky ohrožené, silně ohrožené, ohrožené
 - základní a bližší ochranné podmínky
 - záchranné programy
 - prokázání původu x odebrání nedovoleně držených jedinců
 - výjimky ze zákazů, souhlas k některým činnostem
- Zvláště chráněné nerosty *in situ*

Státní správa

- Ministerstvo životního prostředí
- Ministerstvo obrany
- Česká inspekce životního prostředí
- Krajské a obecní/újezdni úřady
- Správy NP a CHKO
- Stráž přírody – veřejný činitel

Odpovědnost

- Opatření k nápravě – obnovení původního stavu, naturální kompenzace
- Odebrání nedovoleně držovaných jedinců
- Odpovědnost za přestupek nebo jiný správní delikt
→ pokuta
- Trestněprávní odpovědnost § 181a,b,f TZ
- Odpovědnost za náhradu škody
- Odpovědnost za škodu způsobenou vybranými zvláště chráněnými živočichy

Ochrana půdy

- prameny právní úpravy -

- Ochrana území
 - z. č. 183/2006 Sb., stavební zákon
 - z. č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách
 - z. č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí
- Zemědělská a lesní půda
 - z. č. 334/1992 Sb., o ochraně ZPF
 - z. č. 289/1995 Sb., o lesích
- V rámci jiných složek ŽP
 - z. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
 - z. č. 254/2001 Sb., o vodách
 - z. č. 44/1988 Sb., o využívání nerostného bohatství

Negativní vlivy na půdu

- Eroze
 - změna kultury pozemku
 - omezení volného přístupu do krajiny
 - regulace obecného užívání a hospodaření v lesích
 - pozemkové úpravy
- Kontaminace
- Zábory

Ochrana zemědělské půdy

- Kvantita
 - zásady ochrany ZPF
 - povinnosti při územně plánovací činnosti, zadávání staveb,...
 - odnětí půdy ze ZPF
 - odvody za odnětí půdy ze ZPF
- Kvalita
 - zásady hospodaření na ZPF
 - povinnosti při stavební, těžební a dalších činnostech
 - agrochemické zkoušení zemědělských půd

Státní správa

- Ministerstvo životního prostředí (ochrana ZPF)
- Ministerstvo zemědělství (hnojiva)
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- Krajské a obecní úřady

Ochrana lesních pozemků

- Kvantita
 - povinnosti při zpracování a projednávání dokumentací
 - odnětí a omezení využívání PFL
 - poplatek ze odnětí z PFL
- Kvalita
 - povinnosti při stavební, těžební a průmyslové činnosti
 - zákazy při obecném užívání lesa
 - ochrana před znečišťujícími látkami při hospodaření
 - meliorace a hrazení bystřin

Ochrana lesa

- **Kategorizace lesů**
 - hospodářské
 - ochranné
 - zvláštního určení
- **Obecné užívání lesů – zákazy**
- **Koncepční nástroje** → trvale udržitelné hospodaření v lesích
 - oblastní plány rozvoje lesů
 - lesní hospodářské plány
 - lesní hospodářské osnovy
 - inventarizace lesů
 - odborný lesní hospodář
- **Povinnosti při hospodaření v lesích**
 - obnova a výchova lesních porostů
 - prevence působení škodlivých činitelů
 - podmínky těžby dříví

Státní správa

- Ministerstvo zemědělství
- Ministerstvo životního prostředí (vrchní státní dozor, lesy NP)
- Ministerstvo obrany
- Česká inspekce životního prostředí
- Krajské a obecní úřady, Vojenský lesní úřad
- Lesní stráž – veřejný činitel